

בס"ד, ערב ש"ק פרשת בראשית תשפ"ז

"כינור בשמחה של מצוה ?"

"שהיה דוד מתקן עיוות העגל... בא דוד עליו השלום והביא כלי שיר למעלה ממטתו כדי שיעמוד בחצות לילה לעסוק בדברי תורה, וזה היה סוד הכנור ולא כלי זמר אחר (השלח"ק יומא - הלכות תשובה יא ועי"ש).

ושאלו העומדים: "ומה לגבי העוגב והרי נאמר: "הללוהו במינים ועוגב". ויתכן שאין הכוונה במקדש, ויש הסוברים שניגנו בו במקדש⁴, והעובדה שמלכתחילה נוצר לעבודה זרה אינה סיבה לאוסרו.

אחרים שמעו ותמהו: "גם אם הלכתית מותר, האם ראוי להשתמש ב"מורשת קין" ?

אחד מבדלי המחשבה השיב בציטוט מדברי האמת ליעקב (הרב יעקב קמינצקי, בראשית ד' כ'): "דהגם שלא נשארו אצלנו מבני קין, השאירו ענינים חיוביים בעולם ולא היו בעולמנו לגמרי לבטלה. גם השמיענו בזה שאם האב רוצח גם בני בניו רוצחים ועובדי עבודה זרה הם, ומי"מ הוייתם בעולם מביאה תועלת מרובה ליישוב העולם"⁵ !

כל הנוכחים לא היו תמימים והבינו שמאחורי המודעות ודאי עומדת תחרות עיסקת כלשהי, וחלקם אמרו שיש להציל את "הנרדף" ובשמחות שיהיה להם - הם כמובן יזמינו דוקא אותו !

כמובן שהם צדקו שמדובר ב"דיני ממונות", אולם הם לא ידעו שמפרסם המודעות היה נגן הכינור עצמו שניגן בשמחת בית השואבה, שהבין שפירסומת זו ודאי תועיל לו !

מודעות ענק (פסקוילים) הופצו ברחובות העיר :

בשמחת בית השואבה פלוני... ניגן בכינור. ובפרשת בראשית נאמר: "יוכל הוא הָיָה אָבִי כָּל תַּפְשׁ כְּנֹר וְעֹגֶב"¹ ופירש רש"י: "תופש כנור ועוגב לזמר לעבודה זרה". – היתכן שדבר שיסודו בעבודה זרה ישמש ככלי לשמחה של מצוה !! זו "מורשת קין" (=יובל היה מצאצאי קין) ! וכשם שקין וצאצאיו אבדו במבול (עיין מצודות דבריהמים א,א,א') – כך גם מורשתו תאבד² !

אנשים התגודדו סביב מודעות הענק וחיו את דעתם המלומדת. אחד מהם ציטט מלשונו של הרמב"ם (פ"ג מכלי מקדש ה"ד) לגבי שירת הללוים: "במה הם מנגנים, בנבלים וחלילים וכוונות וחצוצרות והצלצל" – וכי במקדש היו עושים דבר איסור, חלילה³ !!

אחד נזכר בדברי החת"ס (ליקוטים פ"ו), שאסר הכנסת עוגב לבית הכנסת כשם שלא היה עוגב במקדש כיון שמלכתחילה שימש לעבודה זרה (כמבואר בפש' בראשית וברש"י לעיל) אבל כתב במפורש ש"הכנור הותר במקדש" (חת"ס הנ"ל, ושם סימן פ"ט). ואף דוד המלך היה לו כנור: "דאמר רב אחא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא, כנור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד, וכיון שהגיע חצות לילה בא רוח צפונית ונושבת בו ומנגן מאליו, מיד היה עומד ועוסק בתורה עד שעלה עמוד השחר" (ברכות ג:).

ויתר על כך, הכנור לעבודה זרה היה גם בחטא העגל:

¹ האם הכלים המוכרים לנו ? מחת"ס ליקוטים פ"ו משמע שלא חילק, ובפנ"מ סוכה פ"ה ה"ה כתב שעוגב הוא זוג וענבל שמקשקש בו, (פעמון).

² גמ' סנהדרין דף קא: "תנו רבנן: הקורא פסוק של שיר השירים ועושה אותו כמין זמר, והקורא פסוק בבית משתאות בלא זמנו - מביא רעה לעולם. מפני שהתורה חוגרת שק, ועומדת לפני הקדוש ברוך הוא, ואומרת לפניו: רבונו של עולם! עשאוני בן כנור שמנגנין בו לצים"

וברא"ש גרס" "עכו"ם". וע"ע מגילה ו. לגבי השם כנרת.

³ ובחת"ס הנ"ל ובסימן פ"ט שלא ניגנו בעוגב במקדש כיון שהיה לע"ז, אבל בבית מותר.

⁴ גמ' ערכין דף י: לגבי "הרדולים" ושם שתי גירסאות האם ניגנו בו או לא, ובתוס' שם כתב שמדובר בעוגב. ועיין הערה 1, חלקת שמחה עמ' שס"ה (מהד' תשפ"ד).

⁵ ועיין מאמרי הרא"ה (ועוד בכתביו) לגבי "בכורתו" של החול בעולם.